

FIȘA DISCIPLINEI

Literatura latină (perioada republicană)

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea "Babeș-Bolyai"
1.2. Facultatea	Facultatea de Litere
1.3. Departamentul	Limbi și Literaturi Clasice
1.4. Domeniul de studii	Limbă și literatură
1.5. Ciclul de studii	Nivel licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filologie clasică / licențiat în filologie
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Literatura latină (perioada republicană)				Codul disciplinei	LLL3161	
2.2. Titularul activităților de curs			Lect. dr. Bogdan NEAGOTA					
2.3. Titularul activităților de seminar / curs practic			Lect. dr. Bogdan NEAGOTA					
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	3	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	Conținut	DS
							Obligatorietate	Obl.

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar / curs practic	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar / curs practic	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminare/ cursuri practice / laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					50
Tutoriat (consiliere profesională)					18
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					140
3.8. Total ore pe semestru					182
3.9. Numărul de credite					7

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	-
--------------------	---

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

4.2. de competențe	-
--------------------	---

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	sală de curs
5.2. de desfășurare a seminarului/ cursului practic	sală de curs

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale/esențiale	<p>C1 Utilizarea adecvata a conceptelor in studiul lingvisticii generale, al teoriei literaturii si al literaturii universale si comparate.</p> <p>C2 Comunicarea eficienta, scrisa si orala, în limba româna si interpretarea de texte din limbile clasice / moderne.</p> <p>C3 Descrierea sistemului gramatical si lexical al limbilor clasice si utilizarea lui in traducerea textelor antice eline și latine din diferite epoci.</p>
Competențe transversale	<p>CT1 Utilizarea componentelor domeniului limbă si literatură în deplină concordanta cu etica profesionala.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul vizează prezentarea fenomenului literar în perioada romană arhaică și republicană, atât din punctul de vedere al istoriei ideilor și a mentalităților (urmărind dominantele specifice epistemei studiate și contextul cultural specific), cât și din perspectivă morfologică (structuri literare, teme și motive). Sursele utilizate sunt literare și filosofico-religioase. Cursul e însoțit și de o ilustrare figurativă (proiecții de diapozitive și prezentarea de albume fotografice).
7.2 Obiectivele specifice	Cultură și civilizație romană, literatura latină, istoria ideilor; Tematica acestui curs este utilă studiilor socio-umane, fiind un instrument auxiliar important în asimilarea unor date culturale de bază, din perspectiva metodologiilor actuale. Studiul literaturii latine este indispensabil abordării istoriei culturale europene și are un rol modelator în asumarea memoriei culturale specifice acestui spațiu.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Cultura latină arhaică, de la întemeiere la cucerirea Italiei meridionale: geneza literaturii scrise, primele expresii scrise ale memoriei colective, poezia latină arhaică	metoda expozitivă,	

<p>(de tradiție orală).</p> <p>Studia: Ronald Syme, <i>The Roman Revolution</i>, Oxford University Press, 2002. Ronald Syme, <i>Roman Papers</i>, Vol. I-VII, Clarendon Press, Oxford, 1979-1991. Ronald Syme, <i>Approaching the Roman Revolution. Papers on Republican history</i>, edited by Federico Santangelo, Oxford University Press, 2016. Pierre Grimal, <i>L'âme romaine</i>, Perrin, 1997. Pierre Grimal, <i>À la recherche de l'Italie antique</i>, Hachette, Paris, 1961. Pierre Grimal, <i>La civilisation romaine</i>, Arthaud, 1970 [1960]. Pierre Grimal, <i>La vie de la Rome antique</i>, PUF, Paris, 1994. Florence Dupont, <i>La Vie quotidienne du citoyen romain sous la République</i>, Hachette, 1989. Denis Feeney, <i>Beyond Greek. The Beginnings of Latin Literature</i>, Harvard University Press, 2016. David West, Tony Woodman (eds), <i>Creative Imitation and Latin Literature</i>, Cambridge University Press, 1979.</p> <p>2. Epica arhaică latină: Livius Andronicus, Gnaeus Naevius și Quintus Ennius. Context istoric: războaiele punice și cucerirea Orientului elenistic, transformări social-economice și culturale, <i>aggiornamento</i>-ul ideologiei romane. Studia: Sander M. Goldberg, <i>Epic in Republican Rome</i>, Oxford University Press, New York, 1995. Ivy Livingston, <i>A Linguistic Commentary on Livius Andronicus</i>, Routledge, New York, 2004. Thelma B. De Graff, <i>Naevian Studies</i>, New York, 1931. M. Barchiesi, <i>La Tarentilla revisitata. Studi su Nevio comico</i>, Pisa, 1978. H. D. Jocelyn, „The Poems of Quintus Ennius”, in H. Temporini (ed.), ANRW I.2, 1972, pp. 987–1026. William Fitzgerald, Emily Gowers, eds., <i>Ennius perennis. The Annals and beyond</i>, Cambridge Philological Society, 2007. Otto Skutsch, <i>Studia Enniana</i>, Athlone Press, London, 1968. Otto Skutsch, <i>The Annals of Q. Ennius</i>, Clarendon Press, Oxford, 1985.</p>	<p>dialogul</p>	
<p>3. Teatrul latin arhaic: geneză, sistemul spectacolelor teatrale, formele scenice. Tragedia latină și modelul grec: Quintus Ennius, Marcus Pacuvius și Lucius Accius.</p> <p>Studia. Teatrul italic: Pierre Grimal, <i>Le théâtre antique</i>, PUF, Paris, 1978. Florence Dupont, <i>Le Théâtre latin</i>, Armand Colin, Paris, 1988. Florence Dupont, <i>L'Acteur-roi. Le théâtre dans la Rome antique</i>, Les Belles Lettres, 1986 / <i>L'Acteur-roi: le théâtre à Rome</i>, Les Belles Lettres, Paris, 2003. Florence Dupont, <i>L'Orateur sans visage: essai sur l'acteur romain et son masque</i>, PUF, Paris, 2000. Florence Dupont, <i>Aristote ou le vampire du théâtre occidental</i>, Aubier, 2007. R. Becham, <i>Roman Theatre and its Audience</i>, Routledge, London, 1992. George W.M. Harrison, Vayos Liapis, <i>Performance in Greek and Roman Theatre</i>, Brill, 2013.</p> <p>Tragedia latină: Robert A. Brooks, <i>Ennius and Roman tragedy</i>, Arno Press, New York, 1981. Guy Rachet, <i>Tragedia greacă</i>, Editura Univers, București, 1980. Aram M. Frenkian, <i>Înțelețul suferinței la Eschil, Sofocle și Euripide</i>, E.P. L., București, 1969.</p>		
<p>4-5. Comedia latină: Titus Maccius Plautus, Gaius Caecilius Statius, Publius Terentius Afer.</p> <p>Intertextualitate (relația cu modelul grec), structura comediei plautine (rădăcinile folclorice), charivarizarea societății romane (imaginar saturnalic), imaginația verbală. Declinul teatrului popular și geneza teatrului intelectual, ideologie romano-elenistică și <i>humanitas</i>.</p> <p>Studia. Contextul istoric: Pierre Grimal, <i>Le siècle des Scipions: Rome et l'hellénisme au temps des guerres puniques</i>, Aubier, deuxième édition 1975.</p> <p>Plautus: A. Freté, <i>Essai sur la structure drammatique des comédies de Plaute</i>, Les Belles Lettres, 1930. R. Hannah, <i>Alcumena's Long Night: Plautus, Amphitruo 273-276</i>, Latomus, tome 52, janvier-mars 1993, pp. 65-74. Fl. Dupont, <i>Signification theatrale du double dans l'Amphitryon de Plaute</i>, REL/1976, pp. 129-141. A. Arcellaschi, <i>Amphitryon 187 ou: Influences pythagoriciennes sur l'Amphitryon de Plaute</i>, REL/1982, pp. 128-138. P.</p>		

<p>Cagnart, <i>Le soldat et l'armée dans le theatre de Plaute. L'antimilitarisme de Plaute</i>, Latomus 53/1994, pp. 273-296. J.-C.Dumont, <i>La strategie de l'esclave plautinien</i>, REL/1966, pp. 182-203. P. Grimal, <i>Le Miles gloriosus et la viellesse de Philemon</i>, REL/1968, pp. 129-144. E. Paratore, <i>La structure de Pseudolus</i>, REL/1963, pp. 123-164. I. A. Arcellashi, <i>Politique et religion dans le Pseudolus</i>, REL/1978, pp. 115-140. P. J. Miniconi, <i>Les termes d'injure dans le theatre comique</i>, REL/1958, pp. 159-175. Maria Francisca Baltaceanu, <i>Vocabularul parodiilor plautine ca document al stilurilor parodiate</i>, "Studii Clasice", 8 (1966).</p> <p>Terentius: Constant Georgescu, <i>L'analyse du "locus sententiosus" dans la comedie de caractere (avec reference speciale a la comedie Adelphoe)</i>, "Studii Clasice", 10 (1968), pp. 93-113. L. Duret, <i>La comedie des Adelphes et l'indulgence d'Horace</i>, REL/1982, pp. 248-265. B. Mauger-Plichon, <i>Terence et le probleme de l'education: reflexions sur les Adelphes et Heautontimorumenos</i>, Latomus 59/2000, pp. 802-818. Fl. Dupont, <i>La psychologie des adulescentes dans l'action du Phormion de Terence</i>, REL, tome 64/1986, pp. 59-71. M. Durry, <i>Le vocabulaire militaire dans le Phormio</i>, REL/1940, pp. 57-64. J. Andrieu, <i>Etude critique sur les sigles de personnages chez Terence</i>, REL/1939, vol.I, pp. 105-140; vol.II, pp. 330-366. J.-P. Morel, <i>La iuventus et les origines du theatre romain</i>, REL/1969, pp. 208-252.</p>		
<p>6. Satyra lucilliană: originile satirei romane, teme și motive satirice.</p> <p>Studia: Erich S. Gruen, <i>Culture and National Identity in Republican Rome</i>, Cornell University Press, 1992, pp. 272-317 (Lucilius and the Contemporary Scene). J. Christes, „Lucilius. Ein Bericht über die Forschung seit F. MARX (1904/5)”. In: H.Temporini (ed.) ANRW I.2 (1972), pp. 1182-1239. W. A. Krenkel, „Zur Biographie des Lucilius”. In: H. Temporini (ed.) ANRW I.2 (1972), pp. 1240-1259.</p> <p>7. Marcus Porcius Cato: geneza istoriografiei (<i>Origines</i>) și a retoricii latine, descrierea Italiei rurale (<i>De agricultura</i>), operele morale (<i>Praecepta ad filium</i>, <i>Carmen de moribus</i>, <i>Apophthegmata</i>).</p> <p>Studia: Piero Pecchiura, <i>La figura di Catone Uticense nella letteratura latina</i>, Università di Torino, G. Giappichelli, 1965. Michael von Albrecht, <i>Masters of Roman Prose. From Cato to Apuleius. Interpretative Studies</i>, Francis Cairns Ltd, 1989. A. E. Astin, <i>Cato the Censor</i>, Clarendon Press, Oxford, 1978. Nels W. Forde, <i>Cato the Censor</i>, Twayne, New York, 1975. H. Scullard, <i>Roman Politics, 220-150 BC</i>, Clarendon Press, Oxford, 1973.</p>		
<p>8. Eclipsa epistemei republicane: transformări social-politice (reformele Gracchilor, Marius și Sylla, reforma armatei, restaurația aristocratică, ascensiunea lui Pompei și a lui Caesar, primul triumvirat și războiul civil, reforma statului roman) și morfodinamică literară (retorică și politică, istoriografie, transformările mentale și decadența spectacolelor teatrale, nașterea filologiei).</p> <p>Studia: Raymond Bloch, Jean Cousin, <i>Roma și destinul ei</i>, tr.ro., vol. I-II, Editura Meridiane, București, 1985. Robert Combès, <i>La République à Rome (509-29 av. J.-C.)</i>, PUF, Paris, 1972. Jacques Heurgon, <i>Rome et la Méditerranée occidentale jusqu'aux guerres puniques</i>, Ed. PUF, Paris, 1969 (réed. 1993). Marcel Le Glay, <i>Rome, grandeur et déclin de la République</i>, Ed. Perrin, Paris, 1990. Claude Nicolet, <i>Rome et la conquête du monde méditerranéen, 264-27 av. J.-C.</i>, PUF, Paris, vol. I (2001) et vol. II (1997). Danièle Roman, <i>Rome. La République impériale (264 - 27 av. J.-C.)</i>, Ed. Ellipses, Paris, 2000. Martin, Breaugh, <i>L'Expérience plébéienne. Une histoire discontinue de la liberté politique</i>, Payot & Rivages, Paris, 2007.</p> <p>9. Filologie și erudiție: Titus Pomponius Atticus, Marcus Terentius Varro Reatinus,</p>		

Publius Nigidius Figulus.

Studia.

Atticus. Cornelius Nepos, *Vies des grands capitaines*, Paris, 1850, chap. 25.

<http://www.attalus.org/translate/atticus.html> (Cornelius Nepos: Life of Atticus)

http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/cornelius_nepos_Vies/lecture/default.htm
(Cornelius Nepos, *Vies des grands capitaines*). Gaston Boissier, *Cicéron et ses amis*, Paris, 1908. Jérôme Carcopino, *Les secrets de la Correspondance de Cicéron*, L'artisan du livre, 1947. Pierre Grimal, *Les mémoires de Pomponius Atticus*, Belles Lettres, 1976. F. Münzer, „Atticus als Geschichtschreiber”. In: *Hermes*, 40 (1905), pp. 50–100.

Varro. Marco Terenzio Varrone, *Opere*, a cura di Antonio Traglia, UTET, Torino, 1974. *Économie rurale*, tr.fr. J. Heurgon et Ch. Guiraud, vol. I-III, Les Belles Lettres, Paris, 1978, 1985, 1997. *La Langue latine*, tr.fr. P. Flobert, Paris, Les Belles Lettres, Paris, 2004 [1985]. *Satires Ménippées*, éd. par Jean-Pierre Cèbe, École Française de Rome, De Boccard, Paris, 13 vol., 1972-1999. <http://thelatinlibrary.com/varro.html>

<http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#varr>

http://www.forumromanum.org/literature/varro_reatinusx.html

Gaston Boissier, *Étude sur la vie et les ouvrages de M. T. Varron*, Hachette, Paris, 1861. Jean Collart, *Varron, grammairien latin*, Paris, 1954. Francesco Della Corte, *Varrone, il terzo gran lume romano*, Genova, 1954 / Firenze, 1970. Jean Pépin, „La « théologie tripartite » de Varron. Essai de reconstitution et recherche des sources”. In: *Mémorial Gustave Bardy [Revue des Études augustiniennes 2, 1956]*, t. II, pp. 265-294. Daniel J. Taylor, *Declinatio: A Study of the Linguistic Theory of Marcus Terentius Varro*, John Benjamins, Amsterdam, 1974. Lucienne Deschamps, *Étude sur la langue de Varron dans les Satires Ménippées*, vol. I-II, Lille-Paris, 1976. F. Cavazza, *Studio su Varrone etimologo e grammatico*, Firenze, 1981. Yves Lehmann, *Varron théologien et philosophe romain*, Latomus, Bruxelles, 1997. Aude Lehmann, *Varron critique littéraire. Regards sur les poètes latins archaïques*, Latomus, Bruxelles, 2002.

Nigidius Figulus și neopythagorismul roman. Jérôme Carcopino, *La basilique pythagoricienne de la Porte majeure*, L'Artisan du livre, Paris, 1926, pp. 196-202. Louis Legrand, *Publius Nigidius Figulus. Philosophe néo-pythagoricien orphique*, Éditions de l'œuvre d'Auteuil, 1931. Leonardo Ferrero, *Storia del Pitagorismo nel mondo romano*, Giappichelli, Torino, 1955, pp. 290-318. Danuta Musial, „«Sodalitium Nigidiani». Les pythagoriciens à Rome à la fin de la République”. In: *Revue de l'histoire des religions*, t. 218, no 3, 2001, pp. 339-367. J. Dillon, *The Middle Platonists*, Cornell University Press, Ithaca, 1977. Ramsay MacMullen, *Enemies of the Roman Order. Treason, unrest and alienation in the Empire*, Harvard University Press, 1966. Walter Belardi, *Nigidio Figulo e la teoria stoica della lingua*, 1990. Adriana Della Casa, *Nigidio Figulo*, Edizioni dell'Ateneo, Roma, 1962. Jean Servier (dir.), *Dictionnaire critique de l'ésotérisme*, PUF, 1998, pp. 916-918.

10. Istoriografia latină tardo-republicană: Gaius Iulius Caesar și Gaius Sallustius Crispus.

Fontes: Gaio Giulio Cesare, *Opere*, a cura di Raffaele Ciaffi e Ludovico Griffa, UTET, Torino, 1973. Jules César, *Guerre des Gaules*, ed. Léopold-Albert Constans, Les Belles Lettres, 1924. *La guerre civile*, présentation et traduction de Pierre Fabre, Les belles lettres, 1972. <http://www.forumromanum.org/literature/caesarx.html>

<http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#cae>

Caio Sallustio Crispo, *Opere e frammenti*, a cura di Paolo Frassinetti, UTET, 1963. Caio Sallustio Crispo, *La congiura di Catilina La guerra giugurtina Orazioni e lettere*, a cura di Giuseppe Lipparini, Zanichelli, 1957. Salluste, *La Conjuration de Catilina. La Guerre de Jugurtha. Fragments des histoires*, tr.ro. Alfred Ernout et Jean Hellegouarc'h, Les Belles Lettres, Paris, 2003 [1941]. <http://www.forumromanum.org/literature/sallustx.html>

<http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#sal>

Studia: Luciano Canfora, *Giulio Cesare. Il dittatore democratico*, Laterza, 2006. Augusto Frascchetti, *Giulio Cesare*, Laterza, 2013. Luca Canali, *Cesare senza miti*, ERI, 1969. Giuseppe Zecchini, *Cesare e il mos maiorum*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2001. Jérôme Carcopino, *Jules César*, PUF, Paris, 1990. Robert Étienne, *Jules César*, Fayard, Paris, 1997. Max Gallo, *Cesar Imperator*, XO, Paris, 2003. Marie-José Kardos, „La «déformation historique» dans le livre I du Bellum civile: le témoignage de Cicéron et de la Correspondance”. In: *Vita Latina*, N°175, 2006. pp. 19-35. Eugen Cizek, *Istoria în Roma antică. Teoria și poetică genului*, Editura Teora, București, 1998. Renato Oniga, *Sallustio e l'etnografia*, Giardini, Pisa, 1995.

11-12. Cicero: proiectul social-politic, dimensiunea formativă a retoricii și potențialul ei politic, etica stoică și rolul ei în reforma societății romane, antropologia filosofică, epistolarul ciceronian între biografie și radiografie.

Studia.

Retorica ciceroniană: Pierre Grimal, *Cicéron*, Fayard, 1986. Sophie Aubert-Baillet, Charles Guérin, *Le Brutus de Cicéron: Rhétorique, Politique et Histoire Culturelle*, Brill Academic Publishers, 2014. Florence Dupont, *L'Affaire Milon: meurtre sur la voie appienne*, Denoël, 1987. Ettore Stampini, *Nel mondo latino. Studi di letteratura e filologia*, Torino, 1921. Antonio Cima, *L'eloquenza latina prima di Cicero. Saggio storico-critico*, Roma, 1903. Michael Von Albrecht, *Cicero's Style: A Synopsis*, Brill, Leiden, 2003.

Filosofia ciceroniană: Carlos Lévy, *Cicero Academicus. Recherches sur les Académiques et sur la philosophie cicéronienne*, Ecole Française de Rome, 1992. Carlos Lévy, *Histoire de la philosophie. Cicéron*, CNED, 2010. M. O. Lișcu, *L'expression des idées philosophiques chez Cicéron*, Les Belles lettres, Paris, 1937. Gh. Vlăduțescu, *Filosofia în Roma antică. Forme de gândire și evoluții*, Editura Albatros, București, 1991, cap. I-II. Pierre Boyancé, *Etude sur le Songe de Scipion*, Paris, 1936. Antoine Degert, *Les idées morales de Cicéron*, Librairie Bould, Paris, 1907.

Literatura epistolară: Gaston Boissier, *Cicero și prietenii săi. Studiu asupra societății*

romane din vremea lui Cezar, tr.ro., Editura Univers, București, 1977. N. I. Barbu, *Studiu introductiv* la M. T. Cicero, *Scrisori către Atticus*, 2 vol., Colecția "Ovidianum", 1977, pp. 17-71. N. I. Barbu, *Aspecte din viața romană în scrisorile lui Cicero*, Editura Academiei R.P.R., București, 1959. E. Ciaceri, *Cicerone e i suoi tempi*, 2 vol., Società Editrice "Dante Alighieri", 1939, 1941. Maffio Maffii, *Cicero und seine Zeit*, Rascher Verlag, Zurich und Leipzig, 1943. Th. Zielinski, *Cicero im Wandel der Jahrhunderte*, Teubner, Leipzig – Berlin, 1912. Pierre Grimal, *Étude de chronologie cicéronienne*, Belles Lettres, 1977. Owen Hodgkinson, Patricia A. Rosenmeyer, Evelien Bracke, *Epistolary Narratives in Ancient Greek Literature*, Brill, 2013.

13. Titus Lucretius Carus și epicureismul latin: fizică, antropologie, cosmogonie și sociogonie.

Studia: Jean Brun, *L'épicureisme*, PUF, Paris, 1962. Vittorio Enzo Alfieri, *Lucrezio*, Congedo editore, 1982. André Comte-Sponville, *Le Miel et l'absinthe. Poésie et philosophie chez Lucrèce*, Éditions Hermann, 2008. Sabine Luciani, „Lucrèce et la psychologie démocratéenne”. In: *Vita Latina*, No 167, 2002. pp. 22-36. Carlos Lévy, „Lucrèce et le scepticisme”. In: *Vita Latina*, N°152, 1998. pp. 2-9.

14. Catullus și poezia neoterică: convenție și confesiune în elegia catulliană.

Studia: Teodor Naum, *Catul și opera sa*, în vol. *Catul, Poezii*, EPL, București, 1969 și Catullus, *Carmina*, Editura Teora, 1999. Jean Coman, *L'art de Callimaque et de Catulle dans le poème 'La Boucle de Bérénice'*, Bucarest, 1936. Florence Dupont, *L'invention de la littérature. De l'ivresse grecque au livre latin*, La Découverte, 1994. Pierre Grimal, *L'amour à Rome*, Belles Lettres, Paris, 1979. Pierre Grimal, *Rome et l'amour*, Robert Laffont, 2007. Georges Lafaye, *Catulle et ses modèles*, Paris, 1894. A. Cartault, *La poesie latine*, Paris, 1921.

Bibliografie generală

◆ Eugen Cizek, *Istoria literaturii latine*, vol. I, Societatea Adevărul S.A., 1994 / *Istoria literaturii latine*. Vol. I. Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Grupul Editorial Corint, București, 2003. N. I. Barbu (ed.), *Istoria literaturii latine de la origini până la destrămarea Republicii*, vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București.

◆ Pierre Grimal, *La littérature latine*, Fayard, 1994 / *Literatura latină*, tr.ro., Editura Teora, București, 1997. Pierre Grimal, *Rome, la littérature et l'histoire*, École française de Rome, 1986. Jean Bayet, *Littérature latine*, Armand Colin, 1964 / *Literatura latină*, tr.ro., București, 1972. Hubert Zehnacker et Jean-Claude Fredouille, *Littérature latine*, PUF, 2001 [1993]. René Pichon, *Histoire de la littérature latine*, Paris, 1924 [1897]. Paul Lejay, *Histoire de la littérature latine des origines à Plaute*, Ed. Boivin, Paris, 1923. Henri Petitmangin, *Histoire sommaire illustrée de la littérature latine*. Quinzième édition, 1957. Clovis Lamarre, *Histoire de la littérature latine depuis la fondation de Rome jusqu'à la fin du gouvernement républicain*, vol. I-IV, Paris, Delagrave, 1901. Abbé Blanloeil, *Histoire de la littérature grecque et de la littérature latine*, Lanoë-Mazeau, 1900.

◆ Gian Biagio Conte, *Letteratura latina. Dall'alta repubblica all'età di Augusto*, Vol. 1, Mondadori Education, 2012. Antonio La Penna, *La cultura letteraria a Roma*, Laterza, 2006. Ettore Paratore, *La letteratura latina dell'età repubblicana e augustea*, Sansoni – Accademia, Milano, 1969. Vincenzo Usani, *Storia della letteratura latina nelle età repubblicana e*

augustea, Milano, 1929. Augusto Rostagni, *Storia della letteratura latina*, vol. I-III, ed. revizuită de I. Lana, Torino, 1964.

◆ E. J. Kenney and W. V. Clausen (eds), *The Cambridge History of Classical Literature. Vol. 2. Latin Literature*, Cambridge University Press, 1992. E. J. Kenney and W. V. Clausen (eds), *The Cambridge History of Classical Literature. Vol. 1. Greek Literature*, Cambridge University Press, 1982. Stephen Harrison, *A Companion to Latin Literature*, Wiley-Blackwell, 2005. H. J. Rose, E. Courtney, *A Handbook of Latin Literature: From the Earliest Times to the Death of St. Augustine*, Bolchazy-Carducci Publishers, 1996. Susanna Braund, *Latin Literature*, Taylor & Francis, 2001. Theodore D. Papanghelis, Stephen J. Harrison, Stavros Frangoulidis, *Generic Interfaces in Latin Literature: Encounters, Interactions and Transformations*, Walter de Gruyter, Berlin/Boston, 2013. Ineke Sluiter, Ralph M. Rosen, *Aesthetic Value in Classical Antiquity*, Brill, 2012. Tony Woodman, Jonathan Powell, *Author and Audience in Latin Literature*, Cambridge University Press, 1992. Joseph Farrell, *Latin Language and Latin Culture: From Ancient to Modern Times*, Cambridge University Press, 2001

◆ Michael von Albrecht, *History of Latin Literature. From Livius Andronicus to Boethius. With Special Regard to Its Influence on World Literature*. En. Tr. Vol. 1, Brill, Leiden, 1997 / *Geschichte der römischen Literatur von Andronicus bis Boëthius. Dritte, verbesserte und erweiterte*, Walter de Gruyter, 2012. M. Schantz, C. Hosius, *Geschichte der römischen Literatur*, Vol. I-IV, München, 1927-1935.

8.2 Seminar

1. Geneza epopeii latine

Fontes: Ennius, *Annales*, în A. Ernout, *Recueil de textes latins archaïques*, Paris, 1916. E. Diehl, *Poetae Latini Veteres*, Bonn, 1911. Aem. Baehrens, *Fragmenta Poetarum Romanorum*, Teubner, Leipzig, 1886. Ennius, *Caecilius, Remains of Old Latin*, Vol. I (Loeb Classical Library No. 294), 1935.

http://www.forumromanum.org/literature/livius_andronicusx.html (Livius Andronicus)

<http://www.forumromanum.org/literature/naeviusx.html> (Naevius, LA)

http://www.hs-augsburg.de/~harsch/nae_intr.html (Naevius, LA)

<http://www.thelatinlibrary.com/naevius.html> (Naevius, LA)

<http://www.attalus.org/poetry/naevius.html> (Naevius, EN)

<http://remacle.org/bloodwolf/tragediens/naevius/fragments.htm> (Naevius, FR)

<http://www.forumromanum.org/literature/enniusx.html> (Ennius, LA)

<http://www.thelatinlibrary.com/enn.html> (Ennius, LA)

<http://www.attalus.org/poetry/ennius1.html> (Ennius, EN)

<http://elfinspell.com/GRPEnnius.html> (Ennius, EN)

2. Tragedia latină și modelul grec: filiații, teme, motive.

Fontes: O. Ribbek, *Fragmenta Scenicae Romanorum fragmenta*, Teubner, Leipzig, 1897: vol. I (*Tragicorum Romanorum fragmenta*). Quintus Ennius, *The tragedies of Ennius*, H. D.

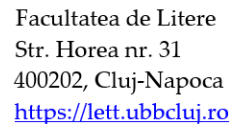
Metode de predare

discuții, exerciții,
analize de text,
interpretare

Observații

discuții, exerciții,
analize de text,

<p>Jocelyn ed., Cambridge University Press, 1967. E. H. Warmington, <i>Remains of Old Latin</i>, Harvard University Press, Cambridge, 1956.</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/enniusx.html (Quintus Ennius)</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/authors_p-r.html (Marcus Pacuvius)</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/acciusx.html (Lucius Accius)</p> <p>3. Comedii plautine comentate: <i>Amphitryo</i>, <i>Miles gloriosus</i> și <i>Pseudolus</i>.</p> <p><i>Fontes: Plautus, Harvard University Press, Cambridge-London, vol. I-V, 1984-1997. Plauti Comoediae (editia F.Ritschl), 4 vol., Teubner, Leipzig, 1871-1894. Fragmenta Scenicae Romanorum fragmenta, vol.II: Comitorum Romanorum Fragmenta (ed. O. Ribbek), Teubner, Leipzig, 1898. Titus Maccius Plautus, Teatru, tr. ro., 5 vol., Editura Minerva, București, 1968-1974.</i></p> <p>http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#plaute</p> <p>http://thelatinlibrary.com/plautus.html</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/plautusx.html</p>	<p>interpretare</p> <p>discuții, exerciții, analize de text, interpretare</p>	
<p>4. Noul umanism roman în comedia terentiană: <i>Adelphoi</i>, <i>Phormio</i>.</p> <p>Fontes: P. Terenti Afri Comoediae (ediția C. Dziatzko), Tauchnitz, Leipzig, 1884. Terentiu, <i>Fata din Andros. Teatru</i>, tr. ro., București, 1975. Terentiu, <i>Frații. Teatru</i>, tr. ro., București, 1976.</p> <p>http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#terence</p> <p>http://thelatinlibrary.com/ter.html</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/terencex.html</p>	<p>discuții, exerciții, analize de text, interpretare</p>	
<p>5. Satyra lucilliană.</p> <p>Fontes: Lucilius, <i>Satires</i>, vol. I-III, éd. François Charpin, Les Belles Lettres, 1978-1991. C. Lucili Carminum Reliquiae. Ed. F. Marx, Teubner, Leipzig, vol. I: Prolegomena and Text (1904) și II: Commentary (1905). <i>Remains of Old Latin</i>, vol. III: <i>Lucilius, The Twelve Tables</i>, edited with Latin text and English translation by E. H. Warmington, Loeb Classical Library 329, 1938.</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/authors_h-l.html (Gaius Lucilius)</p> <p>6. Marcus Porcius Cato</p> <p>Caton, <i>Les Origines. Fragments</i>, ed. M. Chassignet, Les Belles Lettres, Paris, 1986. Cato, <i>On Farming</i>, ed. Andrew Dalby, Prospect Books, Totnes. 1998. H. Malcovati, <i>Oratorum romanorum fragmenta liberae rei publicae</i>, Paravia, Turin, 1955.</p> <p>http://www.forumromanum.org/literature/catox.html</p> <p>7-8. Lucretius: Problema limbajului filosofic latin: I, 136-145, 921-950; IV, 1-25 (sensul poeziei); V, 1-95 (Epicur, biruitorul fricii umane). ● Paradigma filosofului-profet</p>	<p>discuții, exerciții, analize de text, interpretare</p> <p>discuții, exerciții, analize de text,</p>	

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

(Epicur): I, 62-79 (elogiul lui Epicur), 80-101 (sacrificiul Ifigeniei și critica epicureică a religiei), 102-135 (eliberarea de frică prin raționalitatea filosofică); III, 1-94 (elogiul lui Epicur); V, 1-55 (apoteoza lui Epicur); VI, 1-95 (elogiul lui Epicur). I, 635-705 (critica lui Heraclit), 705-829 (critica lui Thales, Anaximenes și Empedocles), 830-920 (critica lui Anaxagoras). ● **Fizica epicureică:** I, 146-173 (materia ca principiu), 318-393 (indestructibilitatea materiei), 206-299 (eterna transformare a materiei), 250-270 (structura atomistă a materiei), 329-369 (mișcarea atomilor în vid), 370-417 (existența vidului), 449-482 (timpul și spațiul), 483-564 (eternitatea atomilor-principii și perisabilitatea corpurilor), 565-634 (diviziunea finită a materiei), 951-1051 (infiniatea atomilor, a mișcării acestora și a vidului); II, 1-95 (prima mișcare nu se datorează unei cauze exterioare), 730-840 (*clinamen*, numărul infinit al atomilor și caracterul finit al legilor după care ei se combină), 865-1170 (infiniatea atomilor și a lumilor). ● **Antropologia epicureică:** II, 95-230 (structura sufletului = *anima* și *animus*, principiul vital și cel rațional, materialitatea sufletului), 282-336 (mișcările raționale ale sufletului, temperamentele, moravurile), 425-675 (perisabilitatea sufletului), 929-1021 (absența postexistenței). ● **Gnoseologia epicureică:** IV, 26-89 (producerea percepțiilor și a noțiunilor), 90-109 (simțurile: mirosul, culorile), 110-175 (simulacrele: norii), 176-267 (structura și percepția simulacrelor), 267-460 (ogindirea, simulacrul luminii, critica teoriei stoice a percepției), 470-534 (baza senzorială a rațiunii), 425-721 (materialitatea vocii, mirosului, simțurilor etc.), 722-835 (producerea fantasmelor și a monștrilor: centauri, cerberi), 857-906 (apriorismul mental al simulacrelor, relația suflet-corp), 907-928 (somnul), 929-1036 (materialitatea visului). ● **Cosmogonia:** V, 56-380 (cosmogonie fără zei, finitudinea lumii, eternitatea atomilor și a vidului), 381-430 (producerea lucrurilor prin ciocnirile dintre atomi). ● **Meteorologia epicureică:** VI, 96-225 (materialitatea fenomenelor cerești, vântul, fulgerul), 226-535 (cutremurele), 536-646 (erupțiile vulcanice și febra umană), 647-763 (emanațiile de sulf din lacul Avernus, inexistența Infernului), 764-888 (izvorul de la templul lui Hammon), 889-1090 (ciuma), 1091-1138 (ciuma din Athena). ● **Etapale cosmogoniei și ale antropo-sociogoniei:** V, 431-1241 (pământul, soarele, luna; plantele, animalele și monștrii; oamenii, asociații și vânători; umanizarea, descoperirea focului, aurul și războaiele; geneza religiei), 1242-1425 (imposibilitatea fericirii umane prin civilizație). **Fontes:** Lucretiu, *Poemul naturii*, tr.ro. T. Naum, Editura Științifică, București, 1965. Titus Lucretius Carus, *Poemul naturii*, tr.ro. D. Murărașu, Editura Minerva, București, 1981.

<http://thelatinlibrary.com/lucretius.html>

<http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#luc>

<http://www.forumromanum.org/literature/lucretiusx.html>

interpretare

<p>9. Istoriografia latină republicană. Sallustius (texte comentate)</p> <p>Fontes: Antonio La Penna, Rodolfo Funari, Gerard Duursma (ed), <i>C. Sallusti Crispi Historiae I: Fragmenta 1.1-146, Texte und Kommentare</i>, Walter de Gruyter, 2015. http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#sal</p> <p>http://www.thelatinlibrary.com/sall.html / (Bellum Catilinae. Bellum Iugurthinum)</p>	<p>discuții, exerciții, analize de text, interpretare</p>	
<p>10-11. Paradigma filosofică ciceroniană.</p> <p>Fontes: Cicero, <i>Tusculane</i>, cărțile IV-V, în <i>Opere alese</i>, vol.III, Editura Univers, București, 1973, pp. 23-103. M. T. Cicero, <i>De natura deorum</i> II. M. T. Cicero, <i>Despre divinație / De divinatione</i> (ediție bilingvă), tr.ro. G. Haja și M. Paraschiv, Polirom, 2000. Cicero, <i>Despre supremul bine și supremul rău. Despre stat</i>, tr.ro., Editura științifică și enciclopedică, București, 1983. Cicero, <i>Despre legi</i>, tr.ro., în <i>Opere alese</i>, vol.II, Editura Univers, București, 1973, pp. 185-209. Cicero, <i>Despre îndatoriri</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.III, Editura Univers, București, 1973, pp. 225-301. Cicero, <i>Despre bătrânețe</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.III, Editura Univers, București, 1973, pp. 107-142. Cicero, <i>Despre prietenie</i>, ibid., pp. 185-222. Marco Tullio Cicerone, <i>Opere politice e filosofice I (Lo stato, le leggi, i doveri)</i>, a cura di Leonardo Ferrero e Nevio Zorzetti, UTET, 1974. Id., <i>Opere politice e filosofice II (I termini estremi del bene e del male, Discussioni tusculane, La natura degli dei)</i>, a cura di Nino Marinone. UTET, Torino, 1955. Id., <i>Opere politice e filosofice III (De natura deorum, De senectute, De amicitia)</i>, a cura di Domenico Lassandro e Giuseppe Micunco, UTET, 2007. http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#cic</p> <p>http://thelatinlibrary.com/cic.html</p>	<p>discuții, exerciții, analize de text, interpretare</p>	
<p>12. Retorica ciceroniană</p> <p>Fontes: M. T. Cicero, <i>Despre orator</i>, în <i>Opere alese</i>, vol. II, Editura Univers, București, 1973, pp. 17-78. M. T. Cicero, <i>Brutus</i>, ibid., pp. 257-281. M. T. Cicero, <i>Oratorul</i>, ibid., pp. 317-393.</p> <p>M. T. Cicero, <i>Filipice</i>, Editura Albatros, 1972. M. T. Cicero, <i>Verine</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.I, Editura Univers, București, 1973, pp. 151-248. M. T. Cicero, <i>Catilinare</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.I, Editura Univers, București, 1973, pp. 275-337. M. T. Cicero, <i>Pentru Archias</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.I, Editura Univers, București, 1973, pp. 341-355. M. T. Cicero, <i>În apărarea lui Milo</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.II, Editura Univers, București, 1973, pp. 103-146. M. T. Cicero, <i>Pentru Marcellus</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.II, Editura Univers, București, 1973, pp. 295-305. M. T. Cicero, <i>În apărarea lui Quinctius</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.I, Editura Univers, București, 1973, pp. 89-95. M. T. Cicero, <i>În apărarea lui Roscius din Amerina</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.I, Editura Univers, 1973, pp. 99-148. M. T. Cicero, <i>Pentru legea Manilia</i>, în <i>Opere alese</i>, vol.I, Editura Univers, București, 1973, pp. 251-272. Marco Tullio Cicerone, <i>Opere retorice I (De oratore, Brutus, Orator)</i>, a cura di Giuseppe Norcio, UTET, 1970. http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#cic</p> <p>http://thelatinlibrary.com/cic.html</p>	<p>discuții, exerciții, analize de text, interpretare</p>	
<p>13. Epistolar</p> <p>Fontes: Marcus Tullius Cicero, <i>Scrisori către Atticus / Epistolae ad Atticum</i>, Vol. I-II,</p>	<p>discuții, exerciții, analize de text,</p>	

Colecția "Ovidianum", 1977. M. T. Cicero, *Scrisori*, în *Opere alese*, vol. I, II, III, Editura Univers, București, 1973. <http://thelatinlibrary.com/cic.html>

<http://agoraclasse.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#cic>

14. Fenomenologia iubirii-pasiune în elegiile catulliene

Fontes: Catullus, *Carmina*. Text bilingv, Editura Teora, București, 1999. Catul, *Poezii*, tr.ro. T. Naum, EPL, București, 1969.

<http://agoraclasse.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm#cat>

<http://thelatinlibrary.com/catullus.shtml>

interpretare

discuții, exerciții,
analize de text,
interpretare

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- conținutul disciplinei este în concordanță cu ceea ce se predă în alte centre universitare
- tematica este elaborată pe baza bibliografiei internaționale a domeniului;

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Corectitudinea și completitudinea cunoștințelor Gradul de asimilare a limbajului de specialitate	2 referate de seminar + examen scris	50% + 50%
	Gradul de asimilare a limbajului de specialitate		
10.5 Seminar/curs practic	Capacitatea de aplicare practică a cunoștințelor teoretice dobândite		
	Criterii ce vizează aspectele atitudinale: conștiinciozitatea, interesul pentru studiul individual		
10.6 Standard minim de performanță			
cunoașterea elementelor fundamentale de teorie și aplicarea lor practică			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă
--	--

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Data completării:
21.02.2025

Numele și semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în Departament:
25.02.2025

Numele și semnătura directorului de departament

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului